

KARHU-SALO-METODI

GE1 MAAILMA MUUTOKSESSA KONSEPTIKURSSI: OSALLISTU,
TUTKI, REFLEKTOI JA ARVIOI!

NIILO SALO

SISÄLLYS

Lukijalle ja käyttäjälle.....	2
Kurssia ohjaavat säännökset.....	3
Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015	3
Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019	4
Kurssin suunnittelu	5
Kurssin aikataulu	5
Kurssisuunnitelmapohja 75 minuutin tunneille	5
Kurssin arviointiehdotuksia.....	7
Kurssin arvioitavat tehtävät	7
Kurssin arviointi	8
Kurssin toteutus.....	13
Kurssin alkuvalmistelut.....	13
Kurssin aloitus	13
Kurssin aikana.....	14
Oppituntialustukset ja oppitunnit.....	14
Kurssin lopetus	14
Kurssimateriaalit	15
Kurssin suunnittelumateriaalit	15
Kurssin arviointimateriaaleja.....	15
Kurssin tehtävämateriaaleja.....	16
Kurssin opetusmateriaaleja oppitunneille	16
Kurssimateriaalien muokkaaminen	16
Tekijä ja kiitokset	17
Lähteet.....	17

LUKIJALLE JA KÄYTTÄJÄLLE

Maantieteen lukion ensimmäinen kurssi perehdyttää opiskelijan maantieteelliseen ajatteluun ja maantieteen työvälineisiin ja antaa opiskelijalle valmiudet seuraaville maantieteen kursseille. Valmiuksista tärkein on mielestäni motivaatio ja innostus, jonka GE1-kurssi onnistuessaan parhaimmillaan antaa. Kurssi on pakollinen kaikille opiskelijoille ja täten tämän konseptikurssin ideana olisi opetettavien keskeisten maantieteellisten sisältöjen lisäksi antaa opiskelijalle monipuolinen kuva maantieteestä lukiossa, jotta myös syventäviä kursseja valittaisiin enemmän.

Kurssin runkona ja johtavana ajatuksena on käytetty kollegani Ville Karhun opetuksessa käyttämää kurssipohjaa, jonka Karhu alun perin kehitti Viherlaakson lukiossa, jota yhdessä kehitimme vuosina 2018-2019 ja jota itse olen myös omaan opetukseeni muokannut ja säätänyt. Tämän myötä kurssi kulkee nimellä Karhu-Salo-metodi. Kurssipalautteessa saatujen tietojen perusteella tästä konseptikurssista on opiskelijoiden keskuudessa pidetty ja sitä suositeltaisiin myös tuleville ryhmille. Lisäksi onnistuneet kurssit lisäsivät syventävien maantieteen kurssien valintamääriä edellisistä vuosista.

Kurssin ajatuksena on saada opiskelijat osallisiksi opetuksessa siten, että he toimisivat kurssin aikana aktiivisina sisällön ja opetuksen tuottajina, oppijoina sekä vertaispalautteenantajina.

Tarjoan myös kurssille arviointiin ja kurssin suunnitteluun vaihtoehtoja sekä oppimateriaaleja opettajan pitämiä opetustuokioita varten. Jokainen kurssia opettava voi näitä aineistoja ja ideoita hyödyntää omassa opetuksessaan haluamallaan tavalla. Kurssimateriaalien käyttö ei estä kurssikirjan käyttämistä kurssin aikana vaan molemmat tukevat toisiaan.

KURSSIA OHJAAVAT SÄÄNNÖKSET

Kurssin materiaalit ovat siirrettävissä ja muokattavissa nykyisen lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 lisäksi myös seuraaville vuonna 2021 voimaan tuleville lukion opetussuunnitelmien perusteille pienin muutoksin.

LUKION OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2015¹

Maailma muutoksessa (GE1)

Kurssi perehdyttää opiskelijan muuttuvan maailman ja sen alueellisten ongelmien tarkasteluun. Kurssin aikana seurataan ajankohtaisuutisointia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan globaaleja riskialueita sekä luonnonriskien, ympäristöriskien että ihmiskunnan riskien kannalta. Kurssi käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä ja mahdollisuuksia hillitä, varautua, ennakoida sekä sopeutua riskeihin. Keskeisiä näkökulmia ovat ekososiaalinen kestävyys, kiertotalous ja globaalit kehityskysymykset.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- tunnistaa luonnon toimintaan, ihmisen toimintaan sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen liittyviä riskialueita maapallolla
- ymmärtää, millaisia riskejä maapallon eri alueilla ilmenee ja mitkä tekijät vaikuttavat niihin
- osaa vertailla ja arvioida alueiden riskiherkkyyttä ja riskien vaikuttavuutta alueiden luonnonvarojen ja kehittyneisyyden näkökulmasta
- tietää, millaisten ratkaisujen avulla riskejä voidaan hillitä tai niiden vaikutuksia lieventää, sekä tuntee mahdollisuudet ennakoida ja varautua riskeihin sekä toimia kestävä kehityksen mukaisesti
- osaa analysoida maailman eri alueiden myönteistä kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää, että ihminen vaikuttaa omalla toiminnallaan maapallon elinkelpoisuuteen sekä ihmisten hyvinvointiin
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa globaaleja kysymyksiä koskevan tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä sekä osaa seurata ja kriittisesti arvioida ajankohtaisia alueellisia uutisia eri medioissa.

Keskeiset sisällöt

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot omasta lähiympäristöstä ja muuttuvasta maailmasta
- maantieteelliset tutkimustaidot ja geomedia
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueellisia riskejä, myönteistä kehitystä ja innovaatioita koskevat ajankohtaiset uutiset maapallon eri alueilla
- maailman karttakuvan ja paikannimistön syventäminen

Luonnon järjestelmään liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien ennakointi ja niihin varautuminen

¹ Opetushallitus. Lukion opetussuunnitelmien perusteet 2015. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lukion-opetussuunnitelmien-perusteet>, Käytetty 27.2.2020.

- Luonnonvaroihin ja ympäristöön liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien hillintä, niihin varautuminen ja sopeutuminen
- ilmastonmuutos ja muut globaalit ympäristöriskit
- resurssien viisas käyttö sekä kierto- ja biotalous
- maapallon eri alueiden mahdollisuudet ja vahvuudet

Ihmiskunnan globaalit riskialueet ja keskeiset kehityskysymykset

- inhimillisen kehityksen globaalit ongelmat, hyvinvoinnin jakautuminen, eriarvoisuus, haavoittuvuus, nälkä ja pakolaisuus

LUKION OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2019²

GE1 Maailma muutoksessa (2 op)

Moduuli perehdyttää opiskelijan muuttuvan maailman ja sen alueellisten ilmiöiden tarkasteluun ympäristön muutosten ja ihmiskunnan muutosten kautta. Moduulin aikana seurataan ajankohtaisia uutisia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan maailmanlaajuisia muutoksia sekä luonnon, ympäristön että ihmiskunnan kannalta. Moduuli käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä sekä mahdollisuuksia ennakoita ja hillitä sekä varautua ja sopeutua muutoksiin.

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä
- osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla
- osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla
- tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla
- tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia ja osaa käyttää niitä eettisten perustelujen pohjana
- osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomedian hyödyntäen
- osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.

Keskeiset sisällöt

Maantiede tieteenalana

- ympäristön ja maailman tarkastelu maantieteessä
- maantieteen hyödyntäminen työelämässä ja arjessa
- alueelliset ajankohtaiset uutiset

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- ilmastonmuutosten mekanismit
- nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia

² Opetushallitus. Lukion opetussuunnitelmien perusteet 2019. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lukion-opetussuunnitelmien-perusteet>, Käytetty 27.2.2020.

- kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat
- ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä

Ihmiskunnan muutoksia

- väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset
- puhtaan veden puute, nälkä
- hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys
- pakolaisuus
- kestävän kehityksen sitoumukset

KURSSIN SUUNNITTELU

Kurssin suunnitteluun kannattaa käyttää kurssin alussa jonkin aikaa, jotta loppukurssi olisi helpompi pitää kasassa. Alla olevaa aikatauluehdotusta voi pitää hyvänä runkona ja tätä voidaan sitten muokata ryhmän, ryhmän mielenkiinnon ja poikkeusaikataulujen mukaan.

KURSSIN AIKATAULU

Kurssin alkupuolella käsitellään maantieteen yleisiä asioita opettajajohtoisesti ja valmistellaan tuntialustuksia. Erillisinä tiedostoina löytyy opettajille muokattava kurssiikataulupohja sekä alustavasti suunniteltu kurssiikataulupohja myös opiskelijoille jaettavaksi. Seuraavassa kuitenkin perusidea kurssin aikataulutuksesta.

Kurssin varsinainen pihvi koostuu opiskelijoiden laatimista oppituntialustuksista, jotka johdattavat opettavaan aiheeseen tunneilla ja esittelevät esimerkkitapauksia ympäri maailmaa. Tämän esityksen jälkeen opponentit antavat esityksestä palautetta ja aiheesta keskustellaan koko ryhmän kesken ja syvennetään aihetta erilaisia oppimateriaaleja hyödyntäen. Kurssin loppuksi järjestetään vielä päättökoe, jossa vielä varmistetaan, että keskeiset sisällöt ovat kurssin aikana opittu.

KURSSISUUNNITELMAPOHJA 75 MINUUTIN TUNNEILLE

Tätä kurssisuunnitelma pohjaa voi käyttää apuna kurssin aikataulun suunnittelussa. Kurssin materiaaleista löydät myös muokattavan pohjan tähän kurssin runkoon. Oppituntialustukset kannattaa järjestellä loogiseen järjestykseen siten, että tietyt aihealueet tulevat järjestyksessä (Endogeeniset prosessit, eksogeeniset prosessit, ihmisen aiheuttamat ilmiöt).

Oppituntipohjustusten aiheita on huomattavasti enemmän kuin mahdollisesti niihin käytettäviä oppitunteja, joten sieltä jotkin aiheet jäänevät opiskelijoiden itse opiskeltaviksi. En koe kuitenkaan tätä ongelmaksi, sillä tämä ensimmäinen maantieteen kurssi toimii enemmänkin johdantona muille kursseille ja suurin osa kurssin asioista tulee vielä myöhemmässä vaiheessa käytyä läpi seuraavilla maantieteen kursseilla. Koen tämän ensimmäisen kurssin suurimmaksi tavoitteeksi maantieteellisen kiinnostuksen herättämisen, joten mielestäni sisällöistä voitaneen tämän perusteella myös hiukan joustaa. Oppituntipohjustusten onnistumisen kannalta on kuitenkin kaikista hedelmällisintä, jos opiskelijat pääsevät itse valitsemaan itselleen mielenkiintoiset aiheet, joista alustavat ryhmälle. Kurssikokeessa voi myös kysyä niistä aihealueista, joita ei välttämättä kurssilla ehditä suuremmin käsitellä.

Oppitunti	Oppitunnin aihe	Keskeiset sisällöt	Muita tehtäviä
1	Kurssin yhteiset käytänteet, kurssin sisällöt ja arvioinnin suunnittelu	Motivaation ja kiinnostuksen herättäminen, ryhmäytyminen, maantieteeseen orientoituminen, kurssin suunnitteluun osallistuminen ja yhteisistä käytänteistä sopiminen	
2	Maantiede tieteenä	Edellisten asioiden kertaaminen, maantiedon peruskäsitteistö, ilmansuunnat.	Oppituntialustusten aloittaminen.
3	Kartta	Kartan lukeminen, erilaiset kartat, karttaprojektiot. Karttakokeiden ohjeistus.	Karttakoe-tehtävä
4	Geomedia	Miten maantieteellistä tietoa jaetaan ja mistä sitä saadaan kerättyä? Geomedian käsitteen avaaminen.	Oppituntialustusten jatkaminen.
5	Oppituntialustus 1	Johdatus aiheeseen, esimerkkitaupukset, opetuskeskustelu, aiheeseen syventyminen.	
6	Oppituntialustus 2	Johdatus aiheeseen, esimerkkitaupukset, opetuskeskustelu, aiheeseen syventyminen.	
7	Oppituntialustus 3	Johdatus aiheeseen, esimerkkitaupukset, opetuskeskustelu, aiheeseen syventyminen.	
8	Oppituntialustus 4	Johdatus aiheeseen, esimerkkitaupukset, opetuskeskustelu, aiheeseen syventyminen.	Karttakoe I
9	Oppituntialustus 5	Johdatus aiheeseen, esimerkkitaupukset, opetuskeskustelu, aiheeseen syventyminen.	
10	Oppituntialustus 6	Johdatus aiheeseen, esimerkkitaupukset, opetuskeskustelu, aiheeseen syventyminen.	
11	Oppituntialustus 7	Johdatus aiheeseen, esimerkkitaupukset, opetuskeskustelu, aiheeseen syventyminen.	
12	Oppituntialustus 8	Johdatus aiheeseen, esimerkkitaupukset, opetuskeskustelu, aiheeseen syventyminen.	
13	Oppituntialustus 9	Johdatus aiheeseen, esimerkkitaupukset, opetuskeskustelu, aiheeseen syventyminen.	Karttakoe II
14	Oppituntialustus 10	Johdatus aiheeseen, esimerkkitaupukset, opetuskeskustelu, aiheeseen syventyminen.	
15	Oppituntialustus 11	Johdatus aiheeseen, esimerkkitaupukset, opetuskeskustelu, aiheeseen syventyminen.	
16	Oppituntialustus 12	Johdatus aiheeseen, esimerkkitaupukset, opetuskeskustelu, aiheeseen syventyminen.	
17	Kertaustunti	Kurssin vaikeiden asioiden läpikäyminen opettajajohtoisesti ja palautettavien töiden viimeisteleminen, jo opitun kertaaminen.	Mahdollisen itse- ja vertaisarvioinnin kerääminen
18	Kurssikoe	Opitun mittaaminen ja osaamisen arvioiminen.	

KURSSIN ARVIOINTIEHDOTUKSIA

Kurssin arvosana määräytyy useiden eri osatekijöiden avulla. Vaihtelevat ja mielenkiintoiset tehtävät lisäävät sisäisen motivaation syntymisen edellytyksiä (Eloranta ym.)³. Näitä arvioitavia osatekijöitä voidaan painottaa eri painoarvoilla ja opiskelijan kannalta jännittävää ja motivoivaa on, jos hän pääsee myös osalliseksi kurssin arvioinnin suunnittelussa. Olen itse käyttänyt kursseilla seuraavia arvioitavia tehtäviä eikä niiden arvioiminen ole ainakaan itseäni liikaa työllistänyt.

Miksi sitten ottaa opiskelijat mukaan kurssin suunnitteluun ja päättämään kurssin arvioinnista? Opiskelijat löytävät merkityksen kurssin opetettaville asioille, kun heille annetaan mahdollisuus osallistua suunnitteluun, tehdä valintoja ja saada vastuuta (Eloranta ym.), joten myös arvioinnin suunnittelu voi toimia hyvänä lähteenä motivaation syntymiselle ja täten sitouttaa opiskelijat kurssin opetukseen. Lisäksi kuulluksi tuleminen ja vaikuttamisen mahdollistaminen luovat myös pohjan sille, että opiskelija oppii päätöksen tekemiseen ja asioista päättämiseen liittyviä lainalaisuuksia.

Kurssin arvioinnissa pyritään täyttämään monipuolisen arvioinnin kriteerit, joihin valtakunnallinen uusi käyttöön otettava lukiodien opetussuunnitelma myös velvoittaa. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin (LOPS 2019).

KURSSIN ARVIOITAVAT TEHTÄVÄT

OPPITUNTIPOHJUSTUS JA OPPONINTI

Maantieteelliseen aineistoon perehtyminen ja tiedon esittäminen muille on tämän tehtävän pääideana. Oppituntialustukset ovat vertaisopetustehtäviä, jotka perehdyttävät muut opiskelijat tunnin aihealueeseen. Kaikille alustuksen pitäjille nimitetään myös opponentit, jotka perehtyvät esitykseen etukäteen ja antavat esityksen/opetustuokion jälkeen palautteen alustuksen tehneelle ryhmälle. Sekä alustus että opponointi toimivat tässä mallissa arvioitavina kohteina.

Monipuolistuneessa arvioinnissa vertaisarvioinnilla tai -palautteella on suuri merkitys. Tämän vuoksi onkin suotavaa harjoitella näitä vertaisarvioinnissa tarvittavia taitoja myös suullisen vertaisarvioinnin avulla. Tämän vuoksi myös opponoinnista voidaan antaa palautetta ja tämä ottaa myös kurssin arvioinnissa huomioon.

Oppituntialustusten tekeminen aloitetaan kurssin ensimmäisillä tunneilla ja näiden tuntien ajan kaikille tarjotaan mahdollisuus käyttää oppituntien aikaa alustuksen suunnittelussa. Koska oppituntialustukset jakautuvat koko kurssin ajalle tarkoittaa tämä vääjäämättä sitä, että toisilla on enemmän aikaa valmistella alustustaan, mutta tämä voidaan ottaa huomioon, kun arvioidaan ensimmäisiä alustuksia. Kaikille tarjotaan kuitenkin sama aika suunnitella oppituntialustustaan kurssin alkuvaiheessa oppituntien puitteissa.

KARTTAKOKEET

Karttakokeet mittaavat opiskelijan karttataitoja ja syventävät maailmankuvaa, jonka kautta maailma näyttyy opiskelijalle tutumpana. Karttakokeissa on tarkoitus mekaanisesti testata maailman tärkeimpiä luonnonmaantieteellisiä kohteita, suurimpia kaupunkeja ja paikkoja, jotka ovat usein uutisissa. Ensimmäisessä karttakokeessa voidaan ottaa mukaan maailman kartalle laitettavien kohteiden lisäksi myös muutamia itse kartan lukemiseen liittyviä tehtäviä: mittakaavaa, kartan lukua ja ilmansuuntia. Tällaisia tehtäviä ei kuitenkaan oppimateriaalin karttakokeissa ole valmiina. Karttakokeen mallivastauksineen löytyvät kurssin materiaaleista ja jokaiselle karttakokeelle on kuusi vaihtoehtoista koetta, jotta kokeita voi ryhmien välillä vaihdella.

³ Eloranta, V., Jeronen, E., Palmberg, I. (toim.) (2005). *Biologia eläväksi: Biologian didaktiikka*. Jyväskylä: PS-Kustannus.

JATKUVA NÄYTTÖ ELI TYÖSKENTELY KURSSIN AIKANA

Jatkuva näyttö antaa opettajalle mahdollisuuden arvioida opiskelijan tekemistä koko kurssin aikana. Jatkuvan arvioinnin tehtävinä olen käyttänyt kurssitehtäviä kurssikirjasta, portfolioita, vertaisarviointia tai opettajan arviointia esimerkiksi keskustellen opiskelijan kanssa hänen omasta työskentelystään kurssilla. Itsearviointi ja vertaisarviointia varten lomakkeet löytyvät kurssin tiedostoista. Jatkuvan näytön arvioinnin ideana näen sen pitemmän ajan näytöt ahkeruudesta ja mielenkiinnosta opetettavaan aiheeseen, jotka kompensoivat epäonnistumista esimerkiksi koetilanteissa.

KURSSIKOE

Kurssikoe on opiskelijan kurssin sisältöjen osaamista mittaava arvioinnin osa-alue eli perinteinen koe, jossa mitataan kurssialueen keskeisien sisältöjen hallintaa. Suoritetaan kurssin loppupuolella ja tämän avulla opettaja voi myös arvioida sitä, miten hyvin kurssin opetusmenetelmät ovat onnistuneet. Tähän en anna mitään tiettyä pohjaa, jolla tämä tehdään vaan luotan siihen, että jokaiselta opettajalta löytyy kurssin aihepiireihin sopivia koekysymyksiä: joko itse luotuna, oppikirjojen puolesta tai YO-kokeita hyödyntäviä tehtäviä. Arvioinnin, pisteytyksen ja tarkistamisen voi jokainen opettaja tehdä omien hyväksi havaitsemiensa tapojen mukaan.

ITSEARVIOINTI

Itsearviointin tehtävänä on muistuttaa opiskelijoita pysähtymään ja refleктоimaan omaa osaamistaan kurssin tavoitteisiin ja keskeisiin sisältöihin nähden. Itsearviointilomakkeen löydät myös kurssintiedostoista. Siinä on tuplavarmistus eli valinta ja avoin kysymys, joiden avulla voidaan varmistaa, onko numeerinen arvio ja kuvaus omasta osallistumisesta kurssilla tasapainossa.

KURSSIN ARVIOINTI

Esitän tässä seuraavassa muutamia erilaisia arviointitapoja kurssille. Voit valita näistä mieleisesi ja jättää jonkun arvioitavan osa-alueen pois tai korvata sen jollain omalla laajemmalla tehtävälläsi. Nämä esimerkit ovat itse pitämiltäni kursseilta.

PAINOTETTU KESKIARVO

Voit painottaa kurssin arvioitavat osa-alueet itse ennakkoon, antaa opiskelijoille mahdollisuuden valita itse määräämistäsi vaihteluväleistä tai antaa opiskelijoiden itse ehdottaa jokaiselle tehtävälle jotain tiettyä painoarvoa, josta myöhemmin äänestetään kaikkien mielestä sopivin vaihtoehto. Itse olen kurssin ensimmäisellä oppitunnilla esitellyt arvioitavat tehtävät, jonka jälkeen ryhmissä on ensin suunniteltu eri vaihtoehtoja tehtävien painoarvoiksi ja lopuksi on äänestetty eniten ääniä saanut vaihtoehto kurssin arvioinnin painoarvoiksi. Arvioinnin suunnittelua varten tiedostoista löytyy ensimmäiselle tunnille muokattava pptx-tiedosto.

VAIHTOEHTO 1:

Tämän vaihtoehdon painoarvot ovat pitämieni GE1-kurssien keskiarvot, jotka opiskelijat ovat itse määrittäneet kurssille – siitä syystä siis epäortodoksiset prosenttiosuudet, vaikka eihän se prosenttien vika ole.

Taulukko 1. Esimerkki eri tehtävien painoarvoista prosentteina

Arvioitava tehtävä	Arvosana
Alustus ja opponointi	14 % kurssiarvosanasta
Karttakokeet	17 % kurssiarvosanasta
Jatkuva näyttö	16 % kurssiarvosanasta
Kurssikoe	51 % kurssiarvosanasta
Itsearviointi	2 % kurssiarvosanasta
Yhteensä	100 %

Kurssiarvosana saadaan laskettua jokaiselle opiskelijalle seuraavalla kaavalla:

$\text{Kurssiarvosana} = (\text{Alustuksen ja opponoinnin arvosana} \times 0,14) + (\text{Karttakokeiden arvosana} \times 0,17) + (\text{Jatkuvan näytön arvosana} \times 0,16) + (\text{Kurssikokeen arvosana} \times 0,51) + (\text{Itsearviointin arvosana} \times 0,02)$

Esim.

Jos siis esimerkiksi opiskelija on saanut tehtävistään arvosanaksi seuraavat:

Taulukko 2. Opiskelija A:n saamat arvosanat eri tehtävistä

Arvioitava tehtävä	Arvosana
Alustus ja opponointi	8-
Karttakokeet	9½
Jatkuva näyttö	5+
Kurssikoe	9-
Itsearviointi	10 (jossa 10=tehty, 4=ei tehty)
Yhteensä	100 %

Tässä tapauksessa kurssiarvosana muodostuisi seuraavan painotetun keskiarvon laskukaavan mukaan:

$$(7,75 \times 0,14) + (9,5 \times 0,17) + (5,25 \times 0,16) + (8,75 \times 0,51) + (10 \times 0,02) = 8,2025$$

Tämä luku pyöristyisi kokonaiskurssiarvosanaan 8.

VAIHTOEHTO 2:

Tässä vaihtoehdossa opettaja antaa vaihteluvälin, josta ryhmän kanssa keskustellen päätetään ensimmäisellä tunnilla yhteisesti painoarvot arvioitaville töille.

Taulukko 3. Vaihteluväli eri tehtävien painoarvoille äänestyksen ohjaukseksi.

Arvioitava tehtävä	Arvosana
Alustus ja opponointi	10 – 30 % kurssiarvosanasta
Karttakokeet	5 – 15 % kurssiarvosanasta
Jatkuva näyttö	10 – 30 % kurssiarvosanasta
Kurssikoe	20 – 60 % kurssiarvosanasta
Itsearviointi	2 – 6 % kurssiarvosanasta
Yhteensä	100 %

Näiden vaihteluvälien rajoissa voidaan päättää sopiva jako kurssien painoarvoksi siten, että yhteisprosenttiosuus on 100 %

Kurssiarvosana saadaan laskettua jokaiselle opiskelijalle vaihtoehdossa 1 osoittamalla tavalla, mutta prosenttiosuuksia muuttamalla

Keskiarvon jäädessä joidenkin numeroiden välille, voidaan numeron pyöristämisessä ottaa huomioon yleinen kiinnostuneisuus oppiainetta kohtaan tai tuntiaktiivisuus. Painotetun keskiarvon kanssa ongelmana on se, että täysien pisteiden saaminen kaikista tehtävistä on hyvin haastavaa ja tätä voi kompensoida sillä, että keskiarvon jäädessä jonkin kahden kokonaisluvun väliin voidaan tuntiaktiivisuudella nostaa arvosanaa jopa 0,3:sesta ylöspäin. Tässä kuitenkin jokainen opettaja voi toimia itse parhaaksi näkemällään tavalla.

KURSSIPISTEET

Kurssin tehtävistä voidaan myös jakaa eri määrä kurssipisteitä, joita kartuttamalla saadaan tiettyyn arvosanaan yltävä kokonaispistemäärä aikaiseksi. Hyvää tässä menetelmässä on se, että kurssipisteiden kerääminen voi motivoida opiskelijaa paremmin kuin perinteinen kouluarvosanoilla arvioiminen ja toisaalta myös vertaileminen opiskelijoiden välillä voi vähentyä. Huonoa tässä on se, että opettaja joutuu muokkaamaan arvosteluasteikkojaan tiettyjen tehtävien osalta. Tämä on realismia varsinkin tilanteissa, joissa opiskelijat pääsevät päättämään eri tehtävistä jaettavat kurssipisteet eli tehtävien painoarvon. Muuntotaulukkoja löydät tiedoston **GE1 arviointikirja täytettäväksi.xlsx** välilehdiltä.

VAIHTOEHTO 3:

Tässä vaihtoehdossa opettaja määrää tehtäville kurssipistemäärät ennakkoon ja jokaisesta tehtävistä on kerättävissä maksimissaan kyseisen pistemäärän verran pisteitä.

Taulukko 4. Esimerkki kustakin tehtävästä saatavista maksimikurssipisteistä ja niiden yhteisumma.

Arvioitava tehtävä	Arvosana
Alustus ja opponointi	8 kurssipistettä
Karttakokeet	6 kurssipistettä
Jatkuva näyttö	8 kurssipistettä
Kurssikoe	12 kurssipistettä
Itsearviointi	2 kurssipistettä
Yhteensä	36 kurssipistettä

Tehtävät arvioidaan jokainen normaalisti ja tehtävän onnistumisen perusteella opiskelijat saavat kerättyä tietyn määrän kurssipisteitä kurssin aikana. Kurssiarvosana määräytyy seuraavan taulukon mukaan:

Taulukon muodostuksessa on käytetty 25 % läpäisyrajaa.

Taulukko 5. Kurssipisteiden ja kurssiarvosanan välinen yhteys, jos arvioinnissa käytetään kurssipistemenetelmää.

Kurssipisteitä enemmän tai yhtä paljon kuin...	Arvosana
32	10
27	9
23	8
18	7
13	6
8	5
alle 8	4

VAIHTOEHTO 4:

Edellistä vaihtoehtoa voidaan myös muokata maksimipistemäärän osalta siten, että maksimissaan tehtävistä on saatavilla esimerkiksi 50 tai 100 pistettä. Esimerkiksi perinteisellä arvosanataulukolla tarkistettuna pisteitä voidaan jakaa seuraavasti:

Taulukko 6. Perinteisten numeroarvosanojen (4-10) muuntotaulukko kurssipisteiksi.

Tehtävän arvosana	Kurssipistemäärä	Kurssipistemäärä kertoimella 2
10	25	50
10-	24	48
9½	23	46
....
5-	4	8
4½	3	6
4+	2	4
4	0	0

Tällä taulukolla laskettuna yrityksestäkin palkitaan tuntuvasti. Jos tehtävälle halutaan lisää painoarvoa niin kurssipistemäärän saa helposti kerrottua kertoimella 2 siten, että esimerkiksi kokeesta on saatavilla 50 kurssipistettä.

Esim.

Taulukko 7. Esimerkki kurssipistemäärien painoarvoista, jos kurssin maksimipistemäärä on 100 kurssipistettä.

Arvioitava tehtävä	Arvosana
Alustus ja opponointi	20 kurssipistettä
Karttakokeet	10 kurssipistettä
Jatkuva näyttö	15 kurssipistettä
Kurssikoe	50 kurssipistettä
Itsearviointi	5 kurssipistettä
Yhteensä	100 kurssipistettä

Kokeen voisi tarkistaa tällöin normaalisti 4-10 numeroilla ja tämän jälkeen muuttaa taulukon avulla kokeen arvosanan kurssipisteiksi. Toisaalta kokeen voi tehdä siten, että siitä on suoraan saatavilla tietty määrä pisteitä, jotka tulevat kokonaisuutena kurssikokeesta saataviin pisteisiin (kokeesta 34/50 pistettä → 34 kurssipistettä). Samoin esimerkiksi 10 pisteen karttakokeista voisi antaa keskiarvon mukaan suoraan kurssipisteet (karttakokeista 9/10, 8/10 ja 10/10 → keskiarvo 9/10 → 9 kurssipistettä). Nämä ovat vain ideoita ja mahdollisuuksia tähänkin on rajattomasti.

Näihin kaikkiin vaihtoehtoihin löytyy oppimateriaaleista excel-pohjat (tiedoston nimi: GE1 arviointikirja täytettäväksi.xlsx), joita voi käyttää apuna arviointia kootessaan. Sieltä löytyy myös erilaiset muuntotaulukot, joilla perinteiset kouluarvosanat saa vaihdettua kurssipisteiksi. Jokaisen vaihtoehdon pohja on erikseen eri välilehdellä excel-tiedostossa.

KURSSIN TOTEUTUS

Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty, mutta varsinaisesti kurssin ensimmäisen oppitunnin jälkeen kurssi muovautuu ja ohjelma rakentuu. Paljon riippuu ryhmästä ja ryhmän sisäisestä dynamiikasta sekä osallistujista millaista keskustelua ja millaisia esityksiä kurssi nähdään. Tämän vuoksi on mielestäni erityisen tärkeää, että opiskelijat pääsevät täysivaltaisina jäseninä ryhmään sisään. Olen itse kokenut hyväksi tavaksi pyhittää ensimmäisen kokoontumiskerran kokonaan yhteisten asioiden läpikäymiseen, ryhmäytymiseen sekä yhteisen arvioinnin suunnittelua varten. Saadun palautteen mukaan opiskelijat ovat kokeneet motivoivaksi, kun ovat päässeet vaikuttamaan kurssin arviointiin, vaikka vaikuttamismahdollisuudet olisivatkin pieniä. Tämän vuoksi suosittelenkin lämpimästi arvioinnissa opiskelijoiden osallistamista.

KURSSIN ALKUVALMISTELUT

Ennen kurssin ensimmäistä kokoontumiskertaa on syytä ajatella kurssin isoja linjoja ja tarkastella mahdollista kurssin osallistujajoukkoa ja ryhmän kokoa. Ryhmän koko määrittelee muun muassa sen kuinka isot ryhmät oppituntien alustusten tekemisessä on. Lisäksi lienee hyvä selvittää onko ryhmässä erityisen tuen piirissä olevia opiskelijoita tai muita opetuksessa mahdollisesti huomioon otettavia asioita. Lisäksi on hyvä katsoa, että kuinka monta kokoontumiskertaa kursilla on luvassa. Kurssin ensimmäisen tunnin lisäksi opettajajohtoisia tunteja ovat toinen, kolmas, neljäs ja viimeinen varsinainen kokoontumiskerta. Näistä viidennen ja viimeisen oppitunnin välissä olevat tunnit koostuvat ihannetilanteessa opiskelijoiden pitämistä oppituntialustuksista.

Ennen ensimmäistä tuntia on myös hyvä miettiä keinoja, joilla ryhmäytyminen kurssin alussa saadaan hyvin alkuun. Miten saadaan ryhmä motivoitua kurssin aiheisiin ja kuinka saadaan luotua motivaatiota lisäävä avoin, turvallinen ja peloton ilmapiiri ryhmän sisälle pitäen mielessä sen, että yksin jääminen, syrjityksi tuleminen tai yhteenkuuluvuuden tarpeiden suhteen laiminlyödyksi tulemisen kokemukset ovat oppijan kannalta merkityksellisiä ja johtavat usein alisuoriutumiseen (Eloranta ym.). Isoja kysymyksiä siis ja ensimmäisen kokoontumiskerran jälkeen opiskelija on joko huojentunut tai stressaantunut tulevan kurssin osalta – toivottavasti ensimmäistä. Ei siis paineita.

KURSSIN ALOITUS

Kurssin ensimmäisellä oppitunnilla perehdytään kurssin yleisiin asioihin, kuten kurssia ohjaaviin säädöksiin, arviointiin sekä yleisiin käytänteisiin. Ensimmäinen kokoontumiskerta kannattaa käynnistää kevyellä jutustelulla, opettajan esittelyllä ja esimerkiksi ryhmäyttävällä nimikierroksella, jossa ryhmäläiset kertovat nimensä ja esimerkiksi maan, tai maailmankolkan, jossa haluaisivat käydä. Jutustelun tarkoituksena on saada ryhmäläiset rennoiksi ja vastaanottavaisiksi. Jos sinulla on jotain hyviä ryhmäyttämistapoja käytössäsi, niin tämä on se hetki, jolloin ne kannattaa ottaa käyttöön.

Tämän kevyemmän jutustelun ja nimikierroksen jälkeen voidaan lähteä käymään kurssin yleisiä asioita opettajajohtoisesti läpi. Kurssin keskeisiä sisältöjä sekä kurssia ohjaavia säädöksiä (LOPS) voi pikaisesti kerrata, jotta opiskelijat ymmärtävät mitkä asiat kurssin suorittamiseen vaikuttavat ja mitä on luvassa. Tähän pakettiin voit myös lisätä omat käytänteesi kurssilla, jota toivot ryhmän noudattavan ja oppilaitoskohtaiset säännöt, joita kurssin aikana täytyy noudattaa esimerkiksi poissaolojen suhteen.

Tästä voidaan luontevasti siirtyä keskustelemaan kurssin arvioinnista sekä kurssin arviointiin liittyvistä tehtävistä. Ensimmäisenä opettaja voisi lyhyesti esitellä, mitä kurssin arviointiin tehtäviin kuuluu eli lyhyesti kertoa, mitä tehtävät pitävät sisällään. Tämän jälkeen suosittelen ottamaan opiskelijat mukaan kurssin arviointiin siten, että he voivat osallistua kurssin arvioinnista päättämiseen äänestämällä erilaisista vaihtoehdoista. Ensimmäinen äänestys koskee kurssipisteiden tai painotetun keskiarvon valintaa ja tämän jälkeen kurssin arvioitavien osa-alueiden painoarvoja. Ensimmäisen tunnin esitysmateriaalissa nämä vaihtoehdot tulevat esille. Voit myös päättää ennakkoon, että kurssilla kerätään kurssipisteitä tai kurssilla arvioinnissa käytetään painotettuja keskiarvoja. Nämä ovat opettajan päätettävissä olevia asioita totta kai ja tällöin tietyt välivaiheet jäävät äänestyksissä väliin.

Ennen painoarvojen äänestämistä olen kokenut hyväksi vaihtoehdoksi, että opiskelijat pääsevät pienissä ryhmissä ehdottamaan omaa painoarvojen jakautumista. Nämä ehdotukset kerätään ylös, jonka jälkeen niistä äänestetään paras vaihtoehto esille. Itse olen kokenut hyväksi keinoksi sen, että äänestyskierrroksia on useampia, jolloin voidaan aina tiputtaa vähiten ääniä saaneet vaihtoehdot pois ehdokas listalta niin kauan, että jäljellä on kaksi tai kolme vaihtoehtoa, joista saadaan se suosituin vaihtoehto selville. Opettajan päätettävissä myös on se, kuinka paljon eri vaihtoehdoista voi keskustella äänestyskierrrosten välillä.

Äänestyksen ja päätöksen jälkeen tulokset kirjataan ylös ja näin ollen kaikilla ensimmäisellä kerralla paikalla olevalla opiskelijalla tulisi olla myös kohtuullisen selkeä kuva siitä, mistä tehtävistä kurssiarvosana koostuu ja kuinka paljon mikäkin tehtävä vaikuttaa kurssiarvosanaan. Päätettäväksi tulee myös tarvittaessa se, ovatko jotkin tehtävät pakollisia ja kurssin läpäisemisen vaatimuksena. Tällaiset tehtävät kaikkien tulisi tehdä kurssin aikana (perinteisesti tämä tehtävä voisi olla esim. kurssikoe). Painoarvojen päättämisen jälkeen opiskelijat voivat myös päättää mihin tehtäviin heidän kannattaa panostaa, jos kyseinen jakso on esimerkiksi kurssien määrän suhteen rankka ja tavoitteet tämän kurssin osalta hieman matalammalla.

Neljälle ensimmäiselle oppitunnille on valmisteltu opettajajohtoista toimintaa. Näillä oppitunneilla kerrataan jo tuttua sekä opetellaan maantieteen käsitteistöä sekä valmistaudutaan oppituntipohjustuksiin sekä karttakokeisiin.

KURSSIN AIKANA

Kurssin alun jälkeen kurssin arki koostuu oppitunneista, joilla jokaisella on jonkinlainen alustus tunnin aiheeseen ja alustuksen opponointi. Materiaalit näille alustuksille tulevat jokaisen kurssin opiskelijoiden itsetuottamista materiaaleista ja ideoista, mutta tähän tehtävään ohjataan tehtävän avulla.

OPPITUNTIALUSTUKSET JA OPPITUNNIT

Oppituntialustukset voidaan järjestää tunnin alkuun ja tämän jälkeen antaa palautetta sekä keskustella aiheesta. Optimaalisin oppimistilanne syntyy, jos oppitunnin alustus johdattaa ryhmän keskustelemaan aiheesta spontaanisti ja kysymyksiä herää ryhmän sisältä käsin. Kaikelle keskustelulle voidaan antaa sen vaatima aikansa, sillä jo se aiheesta kumpuava keskustelu syventää aiheeseen. Opettaja voi tässä toimia sitten keskustelun ohjaajana ja kysymysten esittäjänä.

Jos alustuksessa tai keskustelussa ei tule jotain aiheeseen liittyvää ja opettajan mielestä tärkeää näkökulmaa esille, voi opettaja käyttää alustuksen jälkeen oppitunnista aikaa opettaakseen jonkin asian tarkemmin, tuodakseen jotain muita esimerkkejä esille tai näyttääkseen jotain muita aineistoja tai materiaaleja aiheen tiimoilta.

Opettajan osuuden jälkeen lopputunnin voi käyttää siihen, että opiskelijat voivat itsenäisesti tutustua tunnin aiheeseen syventymällä tiedon hakuun, tekemällä mahdollisia tehtäviä, kirjoittamalla oppimispäiväkirjaa tai portfolioa tai harjoittelemalla vaikka karttakokeeseen. Opiskelijat oppivat yksilöllisesti, joten myös yksilöllisen työn mahdollistaminen on oppitunneilla tärkeää. Opettaja toimii apuna ja ohjaa toimintaa luokahuoneessa sekä antaa henkilökohtaista apua sitä tarvitseville.

KURSSIN LOPETUS

Kaikki hyvä päättyy aikanaan, niin myös lukion maantieteen ensimmäinen kurssi. Riippuen kurssin aikataulusta ja kurssiin käytettävien tuntien määrästä voi olla hyödyllistä tai tarpeellista järjestää kurssin vaikeimpia aiheita kertaava oppitunti. Tällä tunnilla voidaan käsitellä opettajajohtoisesti vaikeimpia aiheita tai antaa aikaa tehtäviin syventymiseen tai palautettavien tehtävien viimeistelyyn.

Kurssin loppupuolelle palautetaan myös jatkuvan näytön tehtävä sekä tehdään mahdolliset itse- tai vertaisarviointit. Jos jatkuva näyttö arvioidaan portfolion, oppimispäiväkirjan tai kurssitehtävien avulla palauksen tälle tehtävälle voi sopia kurssin loppupuolelle ennen koetta tai koetta edeltävälle päivälle. Opettaja voi sitten käydä läpi ryhmän portfolioit

koepäivänä. Jos jatkuva näyttö arvioidaan vertaisarvioinnilla tai itse-, vertaisarvioinnin tai opettajan arvioinnin yhteistuloksena, olisi näihin liittyvät materiaalit hyvä kerätä myös ennen kurssikoetta, jotta kokeessa onnistuminen tai epäonnistuminen ei vaikuta opiskelijan arvioon omasta tai toisen jatkuvasta näytöstä kurssin aikana.

Tässä metodissa kurssin päättöpäivänä tai kurssin lopussa järjestetään koko kurssin aiheet sisältävä koe, joka toimii kurssin aikana motivaattorina ja antaa myös palautetta sekä opiskelijalle että opettajalle informaatiota opetuksen onnistumisesta ja keskeisten sisältöjen hallinnasta. Itse olen käyttänyt kurssikokeessa käsitteen määrittelytehtäviä sekä vanhoja YO-tehtäviä aineistolla tai ilman. Nämä myös valmistavat tulevaisuudessa mahdollisesti koettavaan YO-kokeeseen.

KURSSIMATERIAALIT

Jokaisella opettajalla on tietenkin paljon myös omia opetusmateriaaleja, mutta halusin tämän Karhu-Salo-metodin jakamisen yhteydessä myötä tuoda jokaiselle opettajalle myös mahdollisuuksia käyttää muita materiaaleja opetuksen apuna. Se onko ne sen parempia tai huonompia kuin oppikirjojen tai opettajien itsensä tuottamat materiaalit, jääköön jokaisen käyttäjän itsensä päättämäksi ja näiden käyttö on täysin jokaisen itsensä päätettävissä.

KURSSIN SUUNNITTELMATERIAALIT

Käytössäsi on kurssisuunnitelmapohja itsellesi sekä myös opiskelijoille jaettavissa. Pääset muokkaamaan tätä tiedostoa omien tarpeittesi ja ajatustesi mukaan. Tiedosto löytyy nimellä: **GE1 kurssisuunnitelmapohja.docx**.

KURSSIN ARVIOINTIMATERIAALEJA

Kurssin arviointia varten löydät opettajan materiaaleista useita arviointia varten käytettäviä materiaaleja.

Koko kurssin arviointia varten löydät kokoavan excel-tiedoston, johon voit liittää opiskelijasi sekä lisätä sinne osaluokittain suorituspisteitä. Tätä arviointimenetelmää pohjustettiin tämän tiedoston luvussa ”kurssin arviointiehtotuksia”. **Tiedoston nimi on GE1 arviointikirja täytettäväksi.xlsx**.

Oppituntipohjustukseen löydät arviointipohjat, jota voit halutessasi käyttää arvioinnin apuna tai muokata sitä tarpeittesi mukaan. Tämä ohje löytyy tiedostonimellä: **GE1 Oppituntipohjustuksen arviointi** sekä tulostettavana ja kynällä täytettävänä, että koneella täytettävänä word-mallitiedostona.

Kurssin aikana tehtäviin karttakokeisiin löydät tiedostoista kuusi erilaista karttakoetta molempia karttakokeita varten, jotta voit tarvittaessa kierrättää kokeita ryhmien ja kertojen välillä. Kaikkiin kokeisiin löytyy myös mallivastaukset, joita voit hyödyntää. Nämä tiedostot löytyvät **karttakokeet kansioista**. Karttakokeet ovat valmiiksi pdf-muodossa, mutta voit myös muokata docx-muodossa olevia karttakokeita niin halutessasi. Nekin löytyvät karttakokeet kansioista. Löytyypä samasta kansioista myös muokattavat tarkistustiedostot. Karttakokeeseen ohjeistus löytyy esitysmateriaaleista omana tiedostonaan.

Jos teette kurssin aikana itsearviointia ja/tai vertaisarviointia, niihinkin löydät kysymyspatteriston tiedostonimellä **GE1 Itsearviointilomake.docx**, **GE1 Vertaisarviointilomake.docx** ja **GE1 Itse- ja vertaisarviointilomake.docx**. Näiden tarve riippuu siitä, mitä menetelmän osaa käytät jatkuvan arvioinnin toteuttamiseen. Voit myös halutessasi liittää lomakkeen tiedot helposti jollekin sähköiselle lomakkeelle.

Kurssikokeeseen sekä muihin kurssimateriaaleissa oleviin tuntitehtäviin en ole laatinut valmiita vastausmateriaaleja. Kurssitehtävät voidaan arvioida esimerkiksi tehtyjen tehtävien lukumäärän mukaan ja asteikon voit päättää siihen itse. Itse olen käyttänyt asteikossa arvosanan 10 rajana 35 tehtyä tehtävää, joista viiden tehtävän välein pudotus kohti arvosanaa 5, jonka on saanut tekemällä 10 tehtävää kurssin aikana.

KURSSIN TEHTÄVÄMATERIAALEJA

Ohjeistukset suurempiin kurssitehtäviin löytyvät tiedostot opettajan materiaaleista. Joitain opiskelijoita aktivoivia tehtäviä on linkitettyä kurssin esitysmateriaaleihin. Lisäksi tiedostoista löytyy myös Creative Commons -lisenssillä merkityjä karttapohjia, joita opiskelijat voivat työskennellessään käyttää apuna. Lisäksi tiedostoista löytyy myös maantieteellisen esseen kirjoitusohjeet.

Voit myös jakaa opiskelijoille kurssin aihepiireihin sopivan linkkilistan, jos koet sen tarpeelliseksi. Tämä löytyy tiedostoista nimellä **GE1 Karhu-Salo-Metodi-linkkejä.docx**. Tämän linkkilistan päivittäminen jäänee kuitenkin vähälle, joten ”kuolleita” linkkejä voi vuosien kuluttua tiedostosta löytyä enemmän kuin tarpeeksi.

KURSSIN OPETUSMATERIAALEJA OPPITUNNEILLE

Kurssin varsinaisen pihvin tuottavat opiskelijat ryhmissään, mutta jos heidän tekemistään alustuksista jää vielä jotain tärkeitä pointteja pois, niin jokaiseen aihealueeseen löytyy tiedostoista esitysmateriaalit-kansio, jonka sisällä on pptx-tiedostoja sekä niistä tehtyjä pdf-tiedostoja opiskelijoille jaettavaksi. Opiskelijoille jaettavat pptx-tiedostot on valmiiksi opiskelijalle jaettavissa materiaaleissa. Nämä tiedostot ovat myös käyttäjän itsensä muokattavissa.

Muutama sana esitysten nimeämisestä. Kurssisuunnitelman neljä ensimmäistä oppituntia on nimetty kokoontumiskertojen mukaan ja tiedoston nimen edessä on vielä numerolla merkittynä kokoontumiskerta. Tämän jälkeen tiedostoissa ei ole enää numeroa nimen edessä, sillä tunnin aihe määräytyy kullakin kurssikerralla aina uudestaan.

Tämän lisäksi esitysmateriaaleissa on myös valmiiksi tehtyjä kokonaisuusesityksiä, joissa tulee laajemmat kokonaisuudet paremmin esille. Nämä eivät ole muokattavissa, jotta diojen välillä olevat zoom-toiminnot eivät menisi epähuomiossa epäkuntoon.

Kaikki esitykset toimivat parhaiten esitystilassa, jolloin animaatiot, videot, kuvat sekä muut toiminnot pääsevät parhaiten oikeuksiinsa. Esityksissä olen panostanut visuaalisuuteen ja yrittänyt mieltä kuvia, jotka saavat opiskelijat myös miettimään kuvien ja opetettavan asian näkymättömiä sekä tietenkin ilmiselviä yhteyksiä. Toivottavasti ne myös toimivat sellaisina kutkuttavina katselumateriaaleina. Kuvien ja tietojen lähteet ovat myös merkitty dioihin.

KURSSIMATERIAALIEN MUOKKAAMINEN

Lukion opetussuunnitelmien muuttuessa opetusmateriaalitkin joutuvat muuntumaan uuteen muotoon. Tämän vuoksi nämä opetusmateriaalit ovat muidenkin muokattavissa jatkoa silmällä pitäen.

Ensimmäinen muutoksen aika on heti vuoden 2021 lukion opetussuunnitelman perusteiden (2019) käyttöönoton jälkeen. Tällöin oppimateriaaleista voi karsia tehtäviä ja aihealueita, jotka löytyvät vuoden 2015 opetussuunnitelmasta, mutta joita ei enää vuoden 2019 opetussuunnitelmassa ole. Tällaisia aihealueita ovat ainakin maailman karttakuvan ja paikannimistön syventämisen puuttuminen sekä muidenkin maantieteellisiin prosesseihin liittyvien riskien puuttuminen. Näiltä osin voidaan toimia niin, että jätetään esimerkiksi jokin tehtävä tai aihealue käymättä läpi. Itse kuitenkin kokisin, että vaikka opetussuunnitelmasta erilaiset karttatehtävät puuttuvat – ei näiden opiskelusta liene jatkoa varten kuitenkaan suurta haittaa.

Lisäksi vuoden 2019 LOPS:in myötä kursseille tulevat laaja-alaisten tavoitteiden sisällyttäminen kurssiin tulee myös huomioida suunnittelussa ja arvioinnissa. Tästä jokaisella opetuksen tarjoajalla lienee omat ajatuksensa ja linjauksensa, mutta nämä laaja-alaisen osaamisen tavoitteet eli hyvinvointiosaaminen, vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen, eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen tulevat monilta osin varsin luonnollisesti sisällytetyksi ja helposti linkitetyksi kurssin aihepiiriin.

Kurssimateriaalit on tehty avoimia aineistoja hyödyntämällä ja käyttämällä kuvia, jotka ovat merkitty Creative Commons-lisenssillä. Olen pyrkinyt lisäämään lähteen jokaiseen materiaaliin ja kuvaan, mutta pyydän jo valmiiksi sekä myös jälkepäin anteeksi sitä, jos jonkin kuvan tai aineiston tekijä on jäänyt huomioimatta – se ei ole ollut tarkoitukseni.

Toivomuksena on, että materiaaleja muokatessa kuvaajien ja muidenkin tekijöiden työlle annetaan sille kuuluva arvo ja muokatut materiaalitkin ovat muiden edelleen muokattavissa. Jaa siis muokatut materiaalit eteenpäin samoilla lisenssioikeuksilla ja muokkaus-oikeuksilla.

TEKIJÄ JA KIITOKSET

Haluan kiittää metodin varsinaista keksijää eli Ville Karhua, jonka kanssa yhdessä olemme tätä konseptikurssia kehittäneet. Hän on tuonut tälle kurssille isojen linjojen lisäksi myös ajatuksia siitä, millaisia kurssin arvioitavat tehtävät ovat. Iso kiitos siis sinulle Ville!

Kiitos kaikille työnantajille, joiden palveluksissa on mahdollistettu erilaisten opetusmenetelmien kokeilu ja käyttö. Omalta osaltani kiitän Espoon ja Kuopion kaupunkeja, jotka ovat mahdollistaneet minulle tämän kurssin avoimeksi saattamisen ja kurssin suunnittelun. Ennen kaikkea kiitos kaikille opiskelijoille, jotka ovat osallistuneet kurssille ja antaneet palautteensa kurssista. Matka on alussa, mutta tätä polkua on mukava kulkea. Kiitos myös kaikille kollegoille ajatuksista sekä tämän materiaalin vertaisarvioinnista.

Olen Niilo Salo ja olen laittanut tämän metodin jakoon. Toivottavasti siitä on paljon iloa ja apua tämän tärkeän oppiaineen opettamisessa ja oppimisessa!

LÄHTEET

Eloranta, V., Jeronen, E., Palmberg, I. (toim.) (2005). Biologia eläväksi: Biologian didaktiikka. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Opetushallitus. Lukion opetussuunnitelmien perusteet 2015. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lukion-opetussuunnitelmien-perusteet>, Käytetty 27.2.2020.

Opetushallitus. Lukion opetussuunnitelmien perusteet 2019. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lukion-opetussuunnitelmien-perusteet>, Käytetty 27.2.2020.